

В Черно море плуват и трупове на домашен добитък

Снимка
ТОДОР
СТАВРЕВ

В България думата екология стана почти модерна в последните години. Тя не слиза от страниците на вестниците и списанията, често се чува по радиото и телевизията и е в устата на политици и депутати. Дори си имаме партии, които претендират да са верни на естеството и на природообразното начало. Но самата екология като че ли е оставена на заден план, забравена поради политическите боричкания и злобата на деня.

Живеем в страна, изкуствено нидустриализирана за сметка на екологията. Стана нарицателно това „запад край село“ и „село край завод“. За което никак не ни е виновен Ст. Ц. Даскалов. Виновиците ги няма даже в книгите. Те всякога умеят да се скриват. И да ги забравят.

Жертви станаха цели градове и райони. И заедно с тях, разбира се, и хората. Ще удържи ли победа животът навсякъде, както в Разлог, както в пловдивското поле срещу оловноцинковите пещи, където борбата трая дълго и още продължава от застрашените хора, водени от една лекарка –

д-р Дима Заякова. Не е ли жертва на гюргевските заводи най-красивият ни крайдунавски град Русе. Сам съм изпитвал безпощадния дъх на облака, когато си като отровен и загубващ гласа си за седмици. И след толкова борби и бдения край моста на Дунав, след толкова съвместни правителст-

вени решения и посещения, какво? Нищо! Толкова ли е трудно, толкова ли някои си ценят времето за политическите хватки, че не може президентът да прескочи сам до Букурещ! Той, а не други, не разни комисии и т.н. За да има и равнище, и смисъл един такъв съдбоносен разговор по проблем, който е живот или смърт за Русе. Имам чувството (тъй като там отново всичко се повтаря), че някакъв зъл демон си играе със съдбата на големия български град, че пак има табу, пак никой не казва на народа истината, такава каквато е.

„Преобразованията“ стигнаха дотам, че измениха не само пейзажа, но и наименованията на селища и местности. Историческото име на град Борово, Русенско, е Горна Манастирица още от времето на цар Калоян, който е построил там манастир. Но то беше затрито, защото по решение на местната власт преди три десетилетия се изкорениха всички гори наоколо и на тяхно място бе залесен само бор. Искаха да кръщават селището Ждановград, Юговград и пр., но борът беше добре дошъл. И така – Борово.

Изчезаха стари чешми и кайначета, както и названията на самите гори, които бяха свързани с древни легенди. Грях към природата и грях спрямо името на Горна Манастирица, единствено в цялата страна и непогубено през петвековното турско робство, дошло от изконните дълбини на българската ни история. И как да имаме национална памет, като не умеем да спазваме свети неща както от историята, така и от природата. . .

Е, слава богу, че рамото на България опира в едно море – Черно море. Но какво море е и то, като прилича на мъртво. Няма да обяснявам защо – всеки знае. По политически, иконо-

мически и не знам какви още причини крайбрежието му това лято беше почти безлюдно. Откъм морето дъхти на смрад, на умрели риби. Впрочем те бяха изхвърляни на варненския бряг, а цели гъсти живи пасажии напиха да излязат буквално на плажния пясък. Тъжна гледка. Какво ги гонеше навън от морето. Радиации и отрови? Липса на кослород ли? Черно море не е вече „синьо-синьо-синьо море“, както великолепно го е казал Валери Петров. Беше! Но вече не е.

Наруши ли се природното равновесие, после трудно се възстановява. Боровец например вече не е никакъв курорт, защото хотели, вили и сгради така са наблъскани едни до други, че природата почва да изчезва и да се отдалечава от него. Там мирише на бензин, шумно е, зиме димят нагъсто комини, текат открити канали с мърсотии от хотелите и вилите. Не се диша. Време е да се спре безразборното строителство, да се вземат бързи екологични мерки. Боровец е станал съвременен модерен град, какъвто не бива да бъде, защото е курорт.

От личен опит знам какво е киселинен дъжд. Парливия му задушаващ мирис съм усещал при слизане малко по-надолу от хижа „Белмекен“ по пътеката в посока за Костенец. Усещал съм го и на Витоша. Нали от него загиват цели гори по света. Ами у нас по планинските гори той не изсушава ли стотици, че и хиляди дървета. . . След чернотилската катастрофа бе трудно да се диша по планините. Изпитвал съм го неведнъж, особено на витошкия Черни връх, както и по Платото. Сърцето се стяга, вие ти се свят и ти се струва, че въздухът е като някаква тънничка нишка, болезнено опъната, която всеки миг ще се скъса.

Става дума за опазването на плани-

ните ни. За да останат и за поколенията такива, каквито са били и каквито са сега. Който хижар обаче да попита, ще ви отговори откровено, че не българинът умее да пази собствените си планини, а чужденецът и по-точно германецът. И това е истина. Какво ли не захвърлено може да се види по пътеките към върховете, край тях, по поляните. И все пак смятам, че призвът към всички хора да опазват природата, колкото и правилен да е, не е точен адрес, защото това, което те вършат, е много по-малко от онова, което се върши от държавни институции.

Съдбата и състоянието на планините, на уникалната българска природа като че ли все още не са взети присърце от държавата. При всякакви обществени промени те са като нейно заварено дете. Колко изоставени и висящи въпроси не са решени и не се решават. Това дава отражение и върху съзнанието на хората, на обществото, както и на средствата за масово осведомяване. То говори за липса на отношение към екологията и нейните проблеми.

На човека му трябва чист въздух, неотровена земя, незазмърсени реки и езера, непокъснати планини. Природата е майка на всички ни. Като нейни чедра трябва да я обичаме и да я пазим. Само тогава и трудът, и сънят ни ще са спокойни. Природата има стойност, когато е в истинния си първоизходен вид. Не бива да отиваме против нейните закони, защото всъщност това ни противопоставя на самите себе си. Днешният български ден е напрегнат от противоречия, политически страсти, трудности и съмнения и това поставя встрани от погледа ни екологията и нейните проблеми. Загърбим ли я съвсем, след време тя ще си отмъсти. Защото тя не е политика, не е власт, не е злоба. Тя няма цвят и символи, а е същност на всекиго.

ЕКОЛОГИЯТА – ЗАВАРЕНО ДЕТЕ НА ДЕМОКРАЦИЯТА?

ХРИСТО
ЧЕРНЯЕВ